

ÇOCUKLARIN İZLEDİKLERİ ÇİZGİ FİLMLER VE BU TERCİHLERİNİN KARAKTERLERİ İLE İLİŞKİSİ

Doç. Dr. Lale CERRAH ÖZSEVGECİ¹
Doç. Dr. Arzu SAKA²

Özet

İnsanoğlu var olduğu günden bu yana, bilgi alışverişi ihtiyacı içerisinde olmuş ve uygarlık seviyelerinin değişimine paralel olarak kullandığı iletişim araçları değişmiştir. Günümüzde kullanılan en popüler iletişim araçları, televizyon ve internet olarak bilinmektedir. Televizyon çocuklar için adeta dünyaya açılan bir pencere gibi işlev görmektedir. Çocukların en çok tercih ettikleri televizyon programı ise çizgi filmlerdir. Bu çalışmanın genel amacı çocukların izledikleri bu çizgi filmleri belirlemek ve bu tercihlerinin bir nedeni olup olmadığını incelemektir. Bu genel amaç doğrultusunda öğrencilerin görüşlerinin alındığı tarama yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini Trabzon il merkezindeki 5 ilkokulun farklı kademelerinden toplam 181 öğrenci oluşturmuştur. Öğrencilerin birinci sınıf düzeyinde en fazla "Rafadan Tayfa", 2. Sınıf düzeyinde "Winx Club", 3. sınıf düzeyinde "Rafadan Tayfa" ve 4. Sınıf düzeyinde ise "Heidi", "Gumball" ve "Esrarengiz Kasaba" çizgi filmlerini izlediği belirlenmiştir. Sınıf seviyelerine göre izlenen çizgi filmlerin farklılık gösterdiği görülmüştür. Özellikle olumsuz davranışlara sahip olarak gösterilen çocukların izledikleri çizgi filmlerin kahramanlarının da bu özelliklere sahip oldukları dikkat çekici bir bulgu olarak elde edilmiştir. Buna karşılık yerli yapım çizgi filmlerin, olumlu davranış özellikleri gösteren öğrencilerde izlenme oranlarının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Çocukların, izledikleri çizgi filmlerde karşılaştıkları karakter özelliklerini analiz edecek potansiyelleri olmadığından, ebeveynlerin bilinçli bir yaklaşımla seçici davranmaları önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: İlkokul Öğrencileri, Çizgi Filmler, Çocuk Karakterleri.

THE CARTOONS WHICH CHILDREN WATCH AND THE RELATIONSHIP BETWEEN THEIR CHARACTERS AND THESE PREFERENCES

Abstract

Since the days of mankind there has been a need for exchange of information and the means of communication that are used in parallel with the change of civilization levels have changed. The most popular communication tools used today are known as television and internet. Television serves as a window to the world for children. The most preferred television program for children is cartoons. The purpose of this study is to identify these cartoon films that children are watching and to see if these preferences are a reason. For this general purpose, the survey method in which the views of the students are taken is used. The sample of the study consisted of 181 students from different levels of 5 primary schools in the province of Trabzon. It has been determined that the students are mostly watching "Rafadan Tayfa" at 1st grade level, "Winx Club" at 2nd grade level, "Rafadan Tayfa" at 3rd grade level and "Heidi", "Gumball" and "Esrarengiz Kasaba" at 4th grade level. Cartoons that were watched according to class levels were seen to be different. It is noteworthy that the heroes of cartoons, which are shown to children with particularly negative behaviors, also have these characteristics. On the other hand, it was determined that the domestic cinematographic films had higher viewing rates in the students who showed positive behavior characteristics. It is suggested that parents should be selective to choose the cartoons that their children watch.

Keywords: Elementary School Students, Cartoons, Character of Children.

Özgün Araştırma/ Original Article

¹ Sorumlu Yazar/Corresponding Author, Trabzon Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi, Türkiye, lalecerrah@yahoo.com,

ORCID ID:0000-0002-2210-9838

² Trabzon Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi, Türkiye, arzus123@gmail.com ORCID ID: 0000-0001-8222-8444

Copyright © 2016-2018 IBAD

ISSN: 2536-4642

GİRİŞ

İnsanoğlu var olduğu günden bu yana, bilgi alışverişi ihtiyacı içerisinde olmuştur. İnsanlar bu bilgi alışverişini sağlayabilmek için uygarlık seviyesinin değişimine paralel olarak televizyon, radyo ve telefon gibi farklı iletişim araçları kullanmışlardır. Günümüzde kullanılan en popüler iletişim araçları, televizyon ve internet olarak belirtilmektedir (Soydan ve Alpaslan, 2014). Televizyon sağladığı sınırsız olanaklarla, renkli görüntü ve seslerle izleyenlere görsel ve işitsel olarak hitap ederek çeşitli bilgi ve mesajlar vermektedir. Bu işlevleriyle televizyon adeta dünyaya açılan bir pencere olarak tanımlanmaktadır (Akçalı, 2007). Çocukların izlediği televizyon programları araştırıldığında, ilk sırayı çizgi filmlerin aldığı görülmektedir (Özen ve Kartelli, 2017). 70’li yıllarda çocuk programlarının televizyon yayınları içerisindeki oranı %8,6 düzeyinde iken, günümüzde tam gün yayın yapan çizgi film kanalları ile bu oran %100’e ulaşmış durumdadır (İlhan ve Çetinkaya, 2013). Baki (2015) yaptığı çalışmada, ülkemizde yayın yapan 18 tematik çocuk kanalı olduğunu, bu kanalların yayınladığı çizgi filmlerin %80,35’inin yabancı yapım, %19,64’ünün Türk yapımı olduğunu ortaya koymuştur. Bu yayınları çocukların olumlu ya da olumsuz bir şekilde etkileyebileceği bir gerçektir (Yavuzer, 1998). Genellikle çocukları hedef alan programlarda “eğlendirirken, eğitir” ilkesi benimsenmesine rağmen uygulamada bu durumun her zaman geçerli olmadığı görülmektedir. Bazı çalışmalarda, çocukların izledikleri çizgi filmlerle, yardımseverlik, iş birliği gibi olumlu davranışlarla karşılaşabilecekleri gibi (Güler, 2013; MaheshChandra Guru, Nabi ve Raslana, 2013; Önder ve Dağal, 2006; Özkan, 2004; Zimmerman ve Christakis, 2005) saldırganlık ve cinsellik gibi olumsuz davranışlardaki karşı karşıya gelebilecekleri belirtilmektedir (Christakis, Zimmerman, DiGiuseppe ve McCarty, 2004; Coyne ve Whitehead, 2008; Luther ve Legg, 2010; Özen ve Kartelli, 2017).

Çocukların aşırı televizyon izleme eğilimlerinin, aile içi iletişimi azaltabildiği, ekran ilişkilerine zarar verdiği ve oyun oynamak ile geçirecekleri zamanı televizyon izlemeyle geçirdikleri, düşünme tembelliğine neden olduğu ve belki de en önemlisi toplumun değer yargılarında yozlaşmaya neden olduğu belirtilmektedir (Yavuzer, 2004).

Çocukluk çağı, bireylerin karakter gelişiminin temellerinin atıldığı, toplum değerlerinin ve “doğru-yanlış” davranış kalıplarının öğrenilme sürecinin yoğun olarak yaşandığı önemli bir dönemdir (Mutlu, 1999). Televizyon ve internetin bu kadar yaygın olmadığı dönemlerde çocuklar, anne-baba ve çevrelerinde bulunan gerçek kişileri model alarak bu gelişimlerini tamamlarken, günümüzde çizgi filmlerdeki sanal kahramanların örnek alındığı belirtilmektedir (Cesur ve Paker, 2007). Bu bağlamda, çocuğun televizyonda izlediği yayınlar ve içeriklerinin zihinlerinde yaratabileceği olumlu veya olumsuz etki son derece önemlidir. Önemle üzerinde durulması gereken durum, toplumların kültürel miraslarını koruma ve geleceğe aktarma işlevlerini gerçekleştirirken küreselleşen dünyada yabancı kültürlerin etkisiyle asimile olmamalarıdır (Karakuş, 2016). Bu da ancak öz değerlerimize sahip çıkıp gelecek nesillere bilinçli bir şekilde aktarma ile mümkün olabilecektir. Çizgi filmlerin de somut olmayan kültürel mirasın aktarımında iyi bir araç olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle kültürümüzden beslenen yerli yapım çizgi filmlerin oranlarının artırılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Yerli yapımlarla kendi kültürümüzde var olan kahramanlar çocuklarla tanıştıracaktır. Çocuklarımızın Robin Hood’u bildiklerini ama Köroğlu’nu tanımadıklarını, Romeo ve Juliet’i tanırken Aslı ile Kerem’i bilmediklerini, Noel Baba’yı neredeyse ülkemiz kültürünün bir parçası olarak gördükleri fakat Boz Atlı Hızır’ın adını hiç duymadıkları ifade edilmektedir (Oğuz, 2009). Yapılan farklı çalışmalarda yerli çizgi filmlerin içerik analizleri yapılmış ve toplumsal katkıları ortaya çıkartılmıştır. Bu çalışmalardan bazılarında daha yakından bakacak olursak, Karakuş (2016) yaptığı çalışmada, Yörüklerin hayatını anlatan “Maysa ve Bulut” adlı çizgi filmi incelemiş; her bölümünde farklı örf, adet, gelenek ve göreneklere değinildiğini, günümüzde unutulmuş halk inanışlarını canlandırdığını, Türk misafirperverliği, hayvan sevgisi, öğretmene verilen değer gibi konuları işlediğini ortaya koymuştur. İşler Keloğlu (2014) yapmış

olduğu çalışmada “Pepe, Canım Kardeşim ve Biz İkimiz” adlı çizgi filmlerin kültürel değerlerimiz ile uyum içerisinde olduğunu tespit etmiştir. Fedakâr (2011), “Cille” isimli çizgi filmi incelemiş, Türk mitolojisinin ve dolayısıyla kültürün güncellenerek aktarılmasına olumlu katkılar sağladığı sonucuna ulaşmıştır. Bayraktar (2014), çocukluk masallarından iyi tanıdığımız Keloğlan’ın televizyon ekranlarına aktarılması ile geleneğin güncellendiğini belirtmiştir. Gigli (2004), medyanın çocuklar için, fırsatlar ve riskler içerdiğini belirtmekte ve ailelerin, çocuklarının medya ile iletişim süreçlerini yönlendirmede daha bilinçli olması gerektiğini tavsiye etmektedir. Çocukların çizgi filmleri mümkün olduğunca aileleriyle birlikte seyretmeleri, süre sınırlamasının yapılması ve televizyon karşısında uzun zaman geçirmek yerine kitap okuma, birlikte etkinlik yapma gibi faaliyetlere yer verilmesi önerilmektedir (Earged, 2008). Bununla birlikte geçmişini bilen ve gurur duyan, kendine güvenen, öz kültürünün etkisinde büyüyen nesillerin yetiştirebilmesi için yabancı ve hayali kahramanlar yerine Dede Korkut, Battal Gazi, Oğuz Kağan, Mete Han ve Ertuğrul Bey gibi tarihimizden gelen gerçek karakterlerle çocuklarımızın tanıştırılması önemle vurgulanmaktadır (Karakuş, 2016).

Ülkemizde yürütülen bir araştırmada yaklaşık 8,5 milyon çocuğun %67’sinin çocuk kanallarını takip ettiği ortaya konulmuştur. Cartoon Network, Disney Channel, Minika Çocuk, Minika Go, Planet Çocuk ve TRT Çocuk gibi çocuk kanallarından yedişer çizgi film seçilmiş ve içeriklerindeki şiddet unsuru araştırılmıştır. Elde edilen veriler, çizgi filmlerin büyük bir bölümünün yabancı yapım olduğu ve büyük oranda şiddet unsuru içerdikleri tespit edilmiştir (Özen ve Kartelli, 2017). Söz konusu kanallardan sadece TRT Çocuk’ta şiddet içeren bir içerik bulunmaması, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu’nun denetime önem verdiği sonucunu ortaya koymaktadır. Ülkemizde çocukların izlemeyi en çok tercih ettikleri çizgi filmlerin belirlenmesi ve bunların çocuk gelişimi ve kültürel değişim üzerine olan etkilerinin daha iyi analiz edilebilmesi açısından önem taşıdığı için bu alanda yapılacak yerel çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

AMAÇ

Bu çalışmanın genel amacı çocukların izledikleri çizgi filmleri belirlemek bu çizgi filmlerdeki kahramanları kendilerine yakın bulma durumlarını araştırmaktır. Bu genel amaç kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. İlkokul öğrencilerinin en çok izledikleri çizgi filmler nelerdir?
2. Çocukların bu çizgi filmleri izleme tercihleri ile kendi karakterleri arasında ilişki kurulabilir mi?

YÖNTEM

Bir konu hakkında katılımcıların fikirleri, ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerinin araştırıldığı ve diğer araştırmalara göre genellikle daha büyük katılımcılar ile yürütülen araştırmalarda tarama yöntemi kullanılmaktadır (Metin, 2014). Bu araştırmada da öğrencilerin çizgi filmler ile ilgili görüşleri kullanılan anketler aracılığıyla alındığı için tarama yöntemi tercih edilmiştir.

Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örneklemini Trabzon il merkezindeki 5 ilkokulun farklı kademelerinden toplam 181 öğrenci oluşturmuştur. Örneklem kolay ulaşılabilir olma durumuna göre belirlenmiştir. Çalışma iki aşamalı olarak yürütülmüştür. İlk aşamada genel olarak öğrencilerin izlemeyi en çok sevdiğikleri çizgi filmler belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaca yönelik bulgular, merkezde bulunan 4 farklı ilkokulun farklı kademelerinden rastgele seçilmiş 91 öğrenciden elde edilmiştir. İkinci aşamada öğrencilerin en çok izledikleri çizgi filmler ve bu filmlerdeki kahramanları kendilerine yakın bulma durumları incelenmiştir. Bu amaca yönelik olarak merkeze bağlı bir ilçe okulunun 2 ve 3. sınıfında öğrenim gören 90 öğrenci rastgele seçilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri açık uçlu sorulardan oluşan iki anket kullanılarak elde edilmiştir. Birinci ankette öğrencilere “En çok izlediğiniz çizgi film hangisidir? Neden?” sorusu yöneltilmiştir. Bu bağlamda sınıf öğretmenleri ile informal mülakatlar yürütülmüş ve öğrencilerin genel durumları ile izledikleri çizgi kahramanlar arasında bir etkileşim olup olmadığı sorgulanmaya çalışılmıştır.

İkinci ankette ise önce “En sevdiğiniz üç çizgi film hangisidir?” sorusu sorulmuş sonra öğrencilerden sınıfın “En”lerini yazmaları istenmiştir. Sınıfın “En”leri için seçilen karakteristik özellikler, çizgi film kahramanlarının özelliklerine göre belirlenmiştir.

BULGULAR

Araştırmadan elde edilen bulgular araştırma soruları bağlamında düzenlenerek sunulmuştur. İlk araştırma sorusu olan “öğrencilerin izlemeyi en çok sevdiği çizgi filmler nelerdir” ifadesine ait yüzdeler Tablo1’de verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin en çok izledikleri çizgi filmler

	1.Sınıf		2.Sınıf		3.Sınıf		4.Sınıf	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Maşa ile Koca Ayı	4	20						
Pembe Panter	2	10						
Rafadan Tayfa	8	40	1	5	6	24	2	7,7
Heidi					5	20	4	15,4
İstanbul Muhafızları							1	3,8
Uğur Böceği ile Kara Kedi			3	15				
Winx Club			5	25	1	4	1	3,8
Harika Kanatlar			2	10				
Şimşek McQueen			3	15				
Kral Şakir	1	5	1	5	3	12	2	7,7
Ben 10			2	10			1	3,8
Keloğlan	1	5	1	5	1	4	2	7,7
Gumball					5	20	4	15,4
GGO Football					1	4		
Canım Kardeşim					2	8		
Dino Dan					1	4		
Sürekli Dizi			2					
Esrarengiz Kasaba							4	15,3
İbi							3	11,5
Denizaltı Kaşifleri							1	3,8
Batman	1	5					1	3,8
Niloya	1	5						
ScoobyDoo	1	5						
Adalet Takımı	1	5						
GENEL TOPLAM	20		20		25		26	

Tabloda görüldüğü gibi öğrenciler farklı çizgi filmleri izlemekten hoşlanmaktadırlar. Öğrencilerin birinci sınıf düzeyinde en fazla “Rafadan Tayfa”, 2. sınıf düzeyinde “Winx Club”, 3. sınıf düzeyinde “Rafadan Tayfa” ve 4. Sınıf düzeyinde ise “Heidi”, “Gumball” ve “Esrarengiz Kasaba” çizgi filmlerini izlendiği görülmektedir. Sınıf seviyelerine göre izlenen

çizgi filmler farklılık göstermektedir. Öğrenciler, birinci sırada yer alan “Rafadan Tayfa”yı “aile, eğlence, macera, dostluk ve beraberlik”, 2. Sırada yer alan “Heidi”yi “arkadaşlık, macera” ve “Gumball”ı “komik, macera”, 3.sırada yer alan “Kral Şakir”i “komik, macera ve eğlence”, “Winx Club”ı “eğlence, macera” ve “Maşa ile Koca Ayı”yı, “ arkadaşlık, yardımlaşma, macera ve eğlence” 4.sırada yer alan “Keloğlan”ı “ macera, arkadaşlık, yardımlaşma, eğlence” ve 5.sırada yer alan “Esrarengiz Kasaba”yı ise “macera ve eğlence ” gibi özelliklerden dolayı izlediklerini belirtmişlerdir.

Bu sınıfların öğretmenleri ile yürütülen görüşmelerde, 1. sınıf düzeyindeki öğrencilerde daha çok saldırganlık, kendini iyi ifade edememe, sorulara iyi cevap verememe, paylaşamama gibi davranışların sık görüldüğü tespit edilmiştir. 2. sınıf düzeyindeki öğrencilerde ise 1. sınıf düzeyindeki öğrencilerin davranışlarından farklı olarak saldırganlık, bencillik, paylaşmama gibi olumsuz davranışları daha yoğun olduğu ama bunun yanında yaratıcılık, kendini ifade edebilme, sorulara anında cevap verebilme gibi davranışların daha iyi olduğu belirlenmiştir. Öğretmenler, 3. sınıf düzeyindeki öğrencilerde saldırganlık, paylaşım, çekingenlik cinsiyet ayrımı buna bağlı gruba katılamama ve dinlememe gibi davranışların fazla olduğunu ifade etmişlerdir. 4. sınıf düzeyindeki öğrencilerde ise saldırganlık davranışının yüksek düzeyde olduğu, grup bilincinin ve sözle ifadenin iyice geliştiği belirlenmiştir.

Araştırmanın ikinci sorusunda öğrencilerin izledikleri çizgi filmleri tercihlerinde kendi karakterlerinin genel olarak bir etkisinin olup olmadığı sorgulanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, merkeze bağlı bir ilçe okulundan rastgele bir 2. ve iki 3. Sınıf seçilmiştir. Bu öğrencilerden en çok sevdikleri 3 çizgi filmi yazmaları istenmiştir. Öğrencilerin en çok izledikleri çizgi filmler, Keloğlan Pepee, Fineas ve Furb, Teen Titans Go, RGG Ayas, Gumball, Powerpuff Girls Ben 10 ve Niloya olarak belirlenmiştir. Sınıftaki öğrencilere ise sınıfın “En”leri için belirlenen sorulara uygun öğrencileri yazmaları istenmiştir. Öğrencilerin cevaplarına ait bulgular Tablo 2, 3 ve 4’de toplu halde verilmiştir.

Tablo 2. A Sınıfındaki Öğrencilere Ait “En”ler Anketi

Sınıfın En’leri	Öğrenci	İzlenen Çizgi Filmler
Yardımsaver	A	RGG Ayas/Keloğlan/Phineas ve Ferb
Şakacı (Neşeli)	B	Gumball/Teen Titans Go/Powerpuff Girls
Yaratıcı	I	Phineas ve Ferb/ Gumball/ Ben 10
Nazik	Ç	RGG Ayas/ Keloğlan/Pepee
Temiz	E	RGG Ayas/ Keloğlan/Niloya
Cesur	C	Phineas ve Ferb/ Keloğlan/ Gumball
Hayalci	I	Phineas ve Ferb/ Gumball/ Ben 10
Çalışkan	G	RGG Ayas/ Phineas ve Ferb / Keloğlan
Yerinde durmaz	B	Gumball/ Teen Titans Go/Powerpuff Girls
Kızgın	C	Phineas ve Ferb/ Keloğlan/ Gumball
Yaramaz	B	Gumball/ Teen Titans Go/Powerpuff Girls
Kavgacı	D	Ben 10/ Teen Titans Go/ Keloğlan
Sinirli	D	Ben 10/ Teen Titans Go/ Keloğlan
Savaşçı	F	Gumball/ Ben 10/ Teen Titans Go
Çok konuşan	B	Gumball/ Teen Titans Go/ Powerpuff Girls
Kıskanç	H	Phineas ve Ferb / RGG Ayas/ Keloğlan

I Öğrencisi çizgi-film anketinde en sevdiği çizgi filmleri, Phineas ve Ferb, Gumball ve Ben 10 olarak sıralamıştır. Aynı öğrenci bu çizgi filmlerdeki karakterle benzeyen ya da benzemeyen yönlerini “*tamir işlerini yapmalarını seviyorum ve ben de tamir işlerini seviyorum, benimle benziyor*” şeklinde belirtmiştir. I öğrencisinin “En”ler anketinde sınıfın en yaratıcısı ve en hayalçisi seçildiği görülmektedir.

A öğrencisi çizgi film anketinde “En sevdiğiniz çizgi filmleri sıralayın?” sorusuna karşılık “1. sırada RGG Ayas, 2. sırada Keloğlan ve 3. sırada Phineas ve Ferb” çizgi filmlerini yazmıştır. Aynı öğrenciye “Bu çizgi filmlerdeki karakterle benzeyen ya da benzemeyen yönleriniz?” sorusu sorulduğunda “Herkesle sırayla yardım ediyorlar ve ağaçları koruyorlar ben de korurum” yanıtını verdiği görülmüştür. A öğrencisinin “En”ler anketinde en yardımseveri seçtiği görülmektedir.

Tablo 3. B Sınıfındaki Öğrencilere Ait “En”ler Anketi

Sınıfın En’leri	Öğrenci	İzlenen Çizgi Filmler
Yardımsever	A2	Powerpuff Girls / Phineas ve Ferb/ Gumball
Şakacı (Neşeli)	B2	Teen Titans Go /Gumball/ Keloğlan
Yaratıcı	C2	Teen Titans Go / Phineas ve Ferb/ Gumball
Nazik	Ç2	Keloğlan / Phineas ve Ferb / RGG Ayas
Temiz	D2	Powerpuff Girls / Phineas ve Ferb/ Teen Titans Go
Cesur	E2	Phineas ve Ferb/ Ben 10/ Teen Titans Go
Hayalci	F2	Powerpuff Girls/ Teen Titans Go/Gumball
Çalışkan	G2	Keloğlan/RGG Ayas/ Gumball
Yerinde durmaz	B2	Teen Titans Go/ Gumball/ Keloğlan
Kızgın	Ğ2	Gumball / Teen Titans Go/Ben 10
Yaramaz	H2	Ben 10/ Gumball/ Teen Titans Go
Kavgacı	H2	Ben 10/ Gumball/ Teen Titans Go
Sinirli	Ğ2	Gumball/ Teen Titans Go/Ben 10
Savaşçı	I2	Keloğlan / Powerpuff Girls /Gumball
Çok konuşan	F2	Powerpuff Girls / Teen Titans Go/ Gumball
Kıskanç	İ2	Keloğlan / Pepee/Gumball

A2 öğrencisi çizgi film anketinde, “En sevdiğiniz çizgi filmleri sıralayınız.” yönergesine karşılık 1. sırada Powerpuff Girls, 2. Sırada Phineas ve Ferb, 3.sırada Gumball çizgi filmini yazmıştır. Aynı öğrenciye “Bu çizgi filmlerdeki karakterle benzeyen ya da benzemeyen yönlerin nelerdir?” sorusu sorulduğunda “Powerpuff Girls uçabilir ama ben uçamam. Ama arkadaşlarıma Bubbles gibi yardım ederim.” cevabını vermiştir. A2 öğrencisinin “En”ler anketine bakıldığında sınıfın “En Yardımseveri” seçtiği görülmektedir.

C2 öğrencisi, en sevdiği çizgi filmleri Teen Titans Go, Phineas ve Ferb, Gumball olarak sıralamıştır. Aynı öğrenci bu çizgi filmlerdeki karakterle benzeyen yönlerini “Mesela ben onlar kadar güçlü değilim Robin ve Darwin gibi zeki ve ciddiğim” şeklinde açıklamıştır. C2 öğrencisinin “En”ler anketine bakıldığında da sınıftaki diğer arkadaşları bu öğrenciyi sınıfın “En Yaratıcısı” seçtiği görülmektedir.

Tablo 4. C Sınıfındaki Öğrencilere Ait “En”ler Anketi

Sınıfın En’leri	Öğrenci	İzlenen Çizgi Filmler
Yardımsever	A3	Phineas ve Ferb / Teen Titans Go / Powerpuff Girls
Şakacı (Neşeli)	B3	Gumball/Teen Titans Go /Ben 10
Yaratıcı	C3	RGG Ayas / Niloya/ Teen Titans Go
Nazik	Ç3	RGG Ayas / Phineas ve Ferb / Powerpuff Girls
Temiz	D3	Niloya / RGG Ayas / Powerpuff Girls
Cesur	E3	Gumball/ Phineas ve Ferb / Ben 10
Hayalci	F3	Pepee/ RGG Ayas / Phineas ve Ferb
Çalışkan	G3	Keloğlan/Niloya/ Pepee

Yerinde durmaz	H3	Gumball / Teen Titans Go/ Powerpuff Girls
Kızgın	I3	Gumball / Teen Titans Go/ Powerpuff Girls
Yaramaz	İ3	Gumball / Teen Titans Go/ Powerpuff Girls
Kavgacı	J3	Gumball/Ben 10/ Powerpuff Girls
Sinirli	E3	Gumball/ Phineas ve Ferb / Ben 10
Savaşçı	K3	Teen Titans Go/ Ben 10 / Phineas ve Ferb
Çok konuşan	L3	Gumball / Teen Titans Go/ Powerpuff Girls
Kıskanç	M3	RGG Ayas / Teen Titans Go/ Powerpuff Girls

H3 öğrencisi çizgi film anketinde “En sevdiğiniz çizgi filmleri sıralayınız” yönergesine karşılık 1.sırada Gumball, 2.sırada Teen Titans Go, 3.sırada Powerpuff Girls yazmıştır. Aynı öğrenciye “Bu çizgi filmlerdeki karakterlerle benzeyen ya da benzemeyen yönlerin nelerdir?” sorulduğunda “Karakter çok hızlı ben de hızlıyım” yanıtını vermiştir. H3 öğrencisinin “En”ler anketindeki yerine bakıldığında sınıfın “en yerinde duramayanı” seçildiği görülmektedir.

E3 öğrencisi en sevdiği çizgi filmleri "Gumball, Phineas ve Ferb ve Ben 10" olarak sıralamıştır. Aynı öğrenciye “Bu çizgi filmlerdeki karakterlerle benzeyen ya da benzemeyen yönlerin nelerdir?” sorusu sorulduğunda “Bu karakterler çok güçlü, kaba ve aptal” cevabı alınmıştır. H3 öğrencisi “En”ler anketine göre sınıfın “en cesuru ve sinirlisi” seçilmiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Yapılan araştırmada, ilkökul öğrencilerinin sevdiği çizgi filmlerin seviyelere göre değiştiği tespit edilmiştir. Rafadan Tayfa, Winx Club, Heidi, Gumball, Esrarengiz Kasaba, Keloğlan, Pepee, Fineas ve Furb, Teen Titans Go, RGG Ayas, Powerpuff Girls, Ben 10 ve Niloya adlı çizgi filmlerin öğrenciler tarafından en çok izlenen çizgi filmler olduğu görülmüştür. Yıllar içerisinde çizgi film çeşitlerinde meydana gelen değişimler ve farklılaşan öğrenci profilleri ile öğrencilerin çizgi film tercihlerinin değiştiği dikkat çekmektedir. Bulgular irdelendiğinde en çok tercih edilen çizgi filmlerin yabancı yapım olduğu görülmektedir. Bu alanda yapılan araştırmalar da elde edilen bulguları destekler niteliktedir (Özen ve Kartelli, 2017). Yabancı kaynaklı çizgi filmler içerisinde şiddet unsuru içerme oranlarının oldukça yüksek olduğu dikkate alındığında, çocuklarımıza kazandırmak istediğimiz “olumlu özellikler” hedefimize hizmet etmedikleri sonucuna varılabilir. Anasınıfı çocukları düzeyinde yapılan bir araştırmada çocukların %34’ünün bilgisayarda dövüş oyunları oynadığı belirlenmiştir (Sönmez ve Uysal, 2005). Yirmi beş aileden oluşan bir örneklem üzerinde yapılan başka bir araştırmada, hangi çizgi filmi izleyeceklerine çocukların karar verdikleri ve çoğu katılımcının çocukları ile birlikte çizgi film izlemedikleri bunun yerine kendi işleriyle ilgilendikleri belirlenmiştir (Yetim ve Sarıçam, 2016). Hiçbir ailenin çocuklarını, zararlı alışkanlıkları olan veya onlara zarar verme ihtimali olan insanlarla sınırlı bir süre dahi olsa baş başa bırakmak istemeyeceği düşünüldüğünde çocukların tercihlerinin daha yakından takip edilmesinin gerekliliği ön plana çıkmaktadır.

Farklı yaş seviyelerindeki çocukların, en sevdiği çizgi film kahramanlarının özelliklerini günlük yaşamlarına yansıttıkları bilinmektedir (Yavuzer, 1998; Yetim ve Sarıçam, 2016; Pedagoji Derneği, 2016). Özellikle çizgi filmlerde izlenen şiddet ve çocuklarda şiddete yönelik davranışlar arasında bağlantı olduğunu ortaya koyan çalışmalar mevcuttur (Özen ve Kartelli, 2017). Tablo 2, 3 ve 4 incelendiğinde, özellikle olumsuz davranışlara (yerinde duramayan, kızgın, yaramaz, kavgacı, sinirli, savaşçı, çok konuşan ve kıskanç) sahip olarak gösterilen çocukların izledikleri çizgi filmlerin kahramanlarının da bu özelliklere sahip oldukları dikkat çekici bir bulgudur. Örneğin Gumball karakteri yerinde duramayan, bir sorunla karşılaştığında mantıklı olanı değil mantıksız olan çözümü seçen, tehlikelere bulaşan aşırı hiperaktif 12 yaşında, ailesi olan bir kedir (Jaç, 2012; Fandom, 2018). Sınıfın En’lerinde olumsuz özelliklere sahip gösterilen çocukların en çok izledikleri çizgi filmlerden bir diğeri olan

Teen Titans Go kahramanları incelendiğinde; Raven karakterinin yalnız, duygusuz, çabuk sinirlenen, yarı iblis yarı insan ve kıskanç olduğunu, Beast Boy karakterinin televizyon izleyip tembellik yapmayı seven kıskanç biri olduğunu, takım lideri Robin karakterinin kibirli, kavgacı ve güvensiz biri olduğunu, Starfire karakterinin genellikle iyimser ve iyi kalpli olduğunu ama kızdığı zaman gözleriyle etrafa çılginca ateş ettiğini, yarı insan yarı terminatör olan Cyborg karakterinin ise tembelliği sevdiğini söyleyebiliriz (Jaketheviaa, 2014). Her iki çizgi filmin de olumsuz özelliklere sahip çocuklarda izlenme sayıları, olumlu özelliklere sahip olanlara göre daha fazladır. Buna karşılık RGG Ayas, Keloğlan, Pepee, Niloya adlı çizgi filmlerin, Tablo 2, 3 ve 4 incelendiğinde olumlu davranış özellikleri gösteren öğrencilerde izlenme oranlarının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Söz konusu çizgi filmlerin tamamının yerli yapım olmaları, milli ve kültürel değerlerimizi yansıtmaları son derece önemli bir sonuç ortaya koymaktadır (Şeker ve Balcı, 2013; Karakuş, 2015). Bu anlamda elde edilen bulgular, çocukların sevdiği kahramanların özelliklerinin, kendi karakterlerinde yansımalarının görüldüğü yönünde literatürde yer alan bulguları destekler niteliktedir.

ÖNERİLER

Çocukların, izledikleri çizgi filmlerde karşılaştıkları karakter özelliklerini analiz edecek potansiyelleri olmadığından, ebeveynlerin bilinçli bir yaklaşımla seçici davranmaları gerekmektedir. Bununla birlikte yerli yapım çizgi filmlerin sayısının artırılması ve niteliklerinin geliştirilmesi önerilmektedir. Bu bağlamda izlenme oranlarının artacağı ve kültürel değerlerimizin benimsenmesinin sağlanacağı düşünülmektedir. Diğer taraftan bu sınırlı araştırma bulguları, çocukların çizgi film tercihlerinin kendi karakterleri ile ilişkili olabileceği doğrultusunda sonuçlar ortaya koymuştur. Bu bağlamda özellikle ebeveynlerin çizgi filmlerden çocuklarına zarar gelmeyeceklerini düşünerek onları, ekranlar karşısında, içeriklerini bilmedikleri çizgi filmlerle baş başa uzun süreli bırakmamaları önerilmektedir.

Bilgilendirme / Acknowledgement: 1st International Cngress on New Horizons in Education and Social Sciences (ICES-2018) April 9-11, 2018-Istanbul, Turkey’de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

- Akçalı, S.İ. (2007). Medya ve çocuk. İstanbul: Ebabil Yayınları.
- Baki, Y. (2015). Tematik çocuk kanallarında yayınlanan çizgi filmlere ilişkin bir değerlendirme. II. Çocuk ve ilk gençlik edebiyatı sempozyumu bildiriler kitabı, 375-390.
- Bayraktar, Z. (2014). Geleneğin güncellenmesi bağlamında masaldan çizgi filme Keloğlan tipi üzerine. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 49 (49), 19-51.
- Cesur, S. ve Parker, O. (2007). Televizyon ve çocuk: Çocukların TV programlarına ilişkin tercihleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (19), 106-125.
- Christakis, D. A., Zimmerman, F. J., DiGiuseppe, D. L. ve McCarty, C. A. (2004). Early television exposure and subsequent attentional problems in children. *Pediatrics*, 113 (4), 708-713.
- Coyne, S. ve Whitehead, E. (2008). Indirect aggression in animated disney films. *Journal of Communication*, 58 (2), 382-395.
- Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı. (2008). Öğrencilerin televizyon izleme alışkanlıkları. Ankara: MEB Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı.

- Fandom, community central, the amazing world of gumball wiki, 27 Haziran 2018 tarihinde http://tr.theamazingworldofgumball.wikia.com/wiki/Gumball_Watterson, adresinden erişildi.
- Fedakar, P. (2011). Türk mitolojisinin çizgi filmde kullanılması ve çizgi filmle aktarılması. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, XI (1), 107-119.
- Gigli, S. (2004). Children, youth and media around the world: an overview of trends & issues. Report compiled & prepared for unicef, 4th world summit on media for children and adolescents, Rio de Janeiro, Brazil.
- Güler, D. A. (2013). 1. Türkiye çocuk ve medya kongresi bildiriler kitabı/1: soyutun somutlaştırılması: çizgi filmlerin kültürel işlevleri. İstanbul: Altan Basımevi.
- İlhan, V. ve Çetinkaya, Ç. (2013). İlkokul öğrencilerinin tematik çocuk kanallarındaki çizgi filmleri izleme alışkanlıkları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2 (1), 317-326.
- İşler Keloğlu, E. (2014). Kültürel ekme pratiği bağlamında türkiye üretimi çizgi filmler ve çocuk bilincinin inşası. *İletişim ve Diplomasi Dergisi*, 2 (3).
- Jaketheviaa, (2014). Çizgi dizi teorileri gerçekler, 27 Haziran 2018 tarihinde <https://www.wattpad.com/user/Jaketheviaa> adresinden erişildi.
- Jaq, (2012). Gumball Karakter Tanıtımları, 27 Haziran 2018 tarihinde <https://www.fmtr.com/cartoon/4988671-gumball-karakter-tanitimi.html> adresinden erişildi.
- Karakuş, N. (2015). Okul öncesi döneme hitap eden tema içerikli çizgi filmlerin değerler eğitimine katkısı yönünden değerlendirilmesi (Niloya örneği). *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12 (30), 251-277.
- Karakuş, N. (2016). Maysa ve Bulut isimli animasyon çizgi filmin kültürel öğeler açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13 (34), 134-149.
- Luther, C. A. ve Legg, J. B. (2010). Gender differences in depictions of social and physical aggression in children's television cartoons in the US. *Journal of Children and Media*, 4 (2), 191-205. Erişim adresi: <http://dx.doi.org/10.1080/17482791003629651>.
- MaheshChandra Guru, B. P., Nabi, A. ve Raslana, R. (2013). Role of television in child development. *J Mass Communicat Journalism*, 3 (3), 153. Doi:10.4172/2165-7912.1000153.
- Metin, M. (2014). Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Mutlu, E. (1999). Televizyon ve toplum, Ankara: TRT Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayınları.
- Oğuz, M. Ö. (2009). Somut olmayan kültürel miras ve kültürel ifade çeşitliliği. *Milli Folklor*, 82, 6-12.
- Önder, A., ve Doğal, B.A. (2006). Okul öncesi çocukların annelerinin 'benimle oynar mısın?' çocuk programını kalite kriterlerine göre değerlendirmesi. II. Uluslararası çocuk ve iletişim kongresi bildiriler kitabı, s.171-184.
- Özen, Ö. ve Kartelli, F. (2017). Türkiye'de yayın yapan çocuk kanallarında yayınlanan çizgi filmlerdeki şiddet olgusunun analizi. *Marmara İletişim Dergisi*, 27, 81-93.
- Özkan, R. (2004), Televizyonun eğitimdeki yeri ve televizyon dizilerinde verilmek istenen mesaj. *Millî Eğitim*, 162, 45-56.

- Pedagoji Derneği (2016). Çocuk ve kahraman. 20 Haziran 2018 tarihinde <https://pedagojidernegi.com/wp-content/uploads/2018/01/%C3%87ocuk-ve-Kahraman.pdf> adresinden erişildi.
- Soydan, E. ve Alpaslan, N. (2014). Medyanın doğal afetlerdeki işlevi. *Istanbul Journal of Social Sciences*, Summer 7, 53- 64.
- Sönmez, S. ve Uysal, A. (2005). Anasınıfına devam eden çocukların televizyon, bilgisayar ve video oyunlarını kullanma durumları. 2. Uluslararası Çocuk ve İletişim Konferansı, İstanbul Üniversitesi.
- Şeker, N.T. ve Balcı, E.V. (2013). Yeni Türk çocuk dizi fenomeni “Pepee” çizgi dizisinin alımlama analizi. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 33, 243-263.
- Yavuzer, H. (1998). Çocuk ve suç. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2004). Çocuk psikolojisi, İzmir: Remzi Kitabevi.
- Yetim, G. ve Sarıçam, H. (2016). Çizgi film programlarının çocuklara etkisi konusunda ailelerin bilgi ve farkındalık düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 6 (11), 341- 364.
- Zimmerman, F. J. ve Christakis, D. A. (2005). Children's television viewing and cognitive outcomes: a longitudinal analysis of national data. *Arch Pediatr Adolesc Med.*, 159 (7), 619-25.